

Asia: VN/20785/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024-2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapsiperheiden Etujärjestö ry näkee, että suunniteltu indeksitarkistuksista luopuminen vuosiksi 2024–2027 heikentää erityisesti pienituloisten ja syrjäytymisvaarassa olevien (pitkäaikaistyöttömyys, työkykyyn vaikuttavat sairaudet ym.) lapsiperheiden asemaa, erityisesti jos kyseessä ei ole perhe, joihin kohdistuivat suunnitellut tuet 4. ja 5. lapsen lapsilisien korottamiseksi. Nuorten ja opiskelijoiden perheellistymistä pitää tukea, opintorahan huoltajakorotuksen indeksikorotuksen jäädyttäminen kolmeksi vuodeksi vaarantaa opiskelijoiden perheellistymistä ja vaikeuttaa opintojen ja perhearjen yhdistämistä. Lapsilisä on paitsi aineellinen tuki lapsiperheille myös valtion suoma henkinen kannustus perheen ylläpitoon ja yhteiskunnallisen kestävyuden tavoitteluun.

Lapsilisien korotukset ovat tervetulleita. Ne vähentävät hiukan nettokuluja lapsista, mutta eivät muuta sitä, että nettokulut lapsista ovat kasvaneet ja kasvavat edelleen sitä enemmän, mitä useampaa lasta perhe huoltaa. Lapsilisien indeksitarkistusten puuttuminen, niiden riittämätön taso ja lapsiperheitä ja lapsia koskevien etuuksien indeksitarkistusten jäädyttäminen ovat jyrkässä ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteiden ja maamme lyhyen ja pitkän tähtäimen edun kanssa ja indeksikorotusten poistaminen heikentää entisestään lapsilisän jo alentunutta reaaliarvoa. Lisäksi se antaa sosiaalisesti ja eettisesti väärän viestin lapsiperheille.

Lapsilisä luotiin sodan jälkeen niukkuuden vallitessa. Tällöin ymmärrettiin lasten ja yhteiskunnan kestävyuden merkitys. Elämälle haluttiin antaa mahdollisuus. Osaltaan lapsiin ja perheisiin kohdistettujen myönteisten sosiaalipoliittisten toimien seurauksena syntyivät ikäluokat, joiden varassa Suomi on ponnistellut sodan tuhoista ja sotakorvauksen ikeestä hyvinvointivaltioksi. Lapsilisiä ja muita perhe-etuuksia määriteltäessä on ymmärrettävä, että kyseessä ovat rakenteelliset, tulevaisuuteen vaikuttavat, jopa historialliset, päätökset.

Lapsi on yhteiskunnan olemassaolon ja talouden toiminnan ehdoton edellytys. Lapset ovat tuottavin investointi. Lapset – ihmiset tuottavat talouteen lisäarvoa sekä kantavat ja luovat kulttuurin merkityksiä.

Hallitusohjelmassa todetaan, että ”hyvinvoinnin perusta on kestävä talous” ja ”hallitus takaa kansalaisten ostovoiman ja arjen kustannusten kohtuullisuuden”. Perhe-etuusosiossa ”hallitus vahvistaa yhteiskunnan lapsi- ja perhemyönteisyyttä ja laatii väestöpoliittisen selonteon, jossa tarkastellaan lapsiperheiden hyvinvointia, toimeentuloa, työn ja perheen yhteensovittamista sekä tahattomasti lapsettomien tilannetta.

Selonteossa etsitään toimenpiteitä, jotka vaikuttaisivat positiivisesti syntyvyyteen.” Juurisyy kestävyysvajeeseen on ollut alle uusiutumistason jo vuodesta 1969 jäänyt syntyvyys. Se on jättänyt vajeen sekä työikäiseen väestöön suhteessa ikääntyneisiin, että bruttokansantuotteeseen, josta väestön hyvinvointi rahoitetaan. Erityisen jyrkkää syntyvyyden aleneminen on ollut viimeiset reilut kymmenen vuotta. Kuluvana vuonna 2023 syntyvyys näyttää jäävän alle jopa vuoden 2022 kaikkien aikojen huonoimman tason. Alenevasta syntyvyydestä seuraa yhä vanhusvoittoisempi väestön ikärakenne, jonka vaikutusta talouden kestävyYTEEN on vaikea korjata edes rajoittamalla työperäiseen maahanmuuttoon. Tämä kehitys vaarantaa julkisen talouden lisäksi valtion ja suomalaisen kulttuurin olemassaolon. Lisäksi toivotun lapsiluvun – 2,4 – jääminen n. puoleen merkitsee hyvinvoinnin tason laskua ja pahoinvoinnin ja vieraantumisen kasvua.

Syntyvyys on hyvä indikaattori lastensaanti-iässä olevien toimeentulolle ja luottamukselle tulevaisuuteen. Ilman lisäselvityksiäkin pitäisi jo syntyvyyden perusteella olla päivänselvää, että lasten ja lapsiperheiden olosuhteiden ei pitä antaa enää huonontua vaan parantaa niitä ehdotettua selvemmin.

Edelliseen perustuen on yhteiskuntapolitiikassa suunta käännettävä kohti ylisukupolvista kestävyyttä. Poliitiikkatoimia tehtäessä on ajateltava useamman meitä seuraavan sukupolven elinmahdollisuuksien rakentamista. Lapsiperheiden Etujärjestö ry pitää oikeansuuntaisena ja kestävyyttä tukevana sitä, että alle 3-vuotiaiden lapsilisiin, samoin 4. ja 5. lapsen lapsilisiin esitetään korotusta. Kuitenkin indeksikorotusten jäädyttämisellä kolmeksi vuodeksi voi olla kauaskantoisimmat vaikutukset systeemistä kokonaisuutta ajatellen.

Paju Kristiina
Lapsiperheiden Etujärjestö ry